

นังคาร ที่ 11 กันยายน 2555

สำรวจป่าพรุควนเคร็ง...เปิดหน้าฉากขบวนการเผาป่าและแนวทางฟื้นฟู

Posted by NN1234 , ผู้อ่าน : 9091 , 18:51:53 น.

หมวด : นักข่าวอาสา

พิมพ์หน้านี้

Favorite Entry

โหวต เรื่อง

โหวต 14คน ศณิรา , คนปทุมรักสุขภาพและครอบครัว และอีก 12

คนโหวตเรื่องนี้

1. บทนำ

ป่าพรุควนเคร็ง จ.นครศรีธรรมราช เดิมเคยเป็นทะเลมาก่อน แต่ต่อมาได้เกิดหาดสันดอนปิดกัน (Barrier beach) จึงกลายเป็นพื้นที่ป่าพรุ (Swamp forest) หรือ ลากูน (Lagoon) ป่าพรุควนเคร็งมีน้ำท่วมขังเกือบตลอดทั้งปี ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ 5 อำเภอ ประกอบด้วย อ.เชียรใหญ่ ชะอวด เจริมพระเกียรติ ร่อนพิบูลย์ และหัวไทร พื้นที่ดังกล่าวได้มีประกาศเมื่อ พ.ศ. 2518 ให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ครอบคลุมพื้นที่ อ.ชะอวดและหัวไทร เนื้อที่ 150,000 ไร่ และประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อย ในพื้นที่ อ.ชะอวด ชีรใหญ่ และ เจริมพระเกียรติ เนื้อที่ 64,494 ไร่ มีประชากรอาศัยอยู่รอบๆ ป่าพรุ และในป่าพรุประมาณ 23,000 คน

ป่าพรุเคร็ง(ภาษาชาวบ้าน) หรือ ป่าพรุควนเคร็ง เป็นป่าพรุอีกแห่งหนึ่งของภาคใต้(รองจากพรุแดง จ.นราธิวาส)ที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุด มีพื้นที่ 223,320 ไร่ อาณาบริเวณครอบคลุมเขตรอยต่อ 3 จังหวัด ได้แก่ นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา ประกอบด้วยป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 4 ป่าซึ่งตั้งอยู่ในเขตโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประกอบด้วย

1. ป่าสงวนแห่งชาติป่าบ้านกุ่มแม่ ป่าบ้านในลุ่ม และ ป่าพรุควนเคร็ง ต.ตุล ต.เคร็ง ต.ชะอวด อ.ชะอวด ต.สวนหลวง อ.เจริญพระเกียรติ เนื้อที่ประมาณ 54,221 ไร่
2. ป่าสงวนแห่งชาติป่าดอนทราย ต.ควนพัง อ.ร่อนพิบูลย์ เนื้อที่ประมาณ 52,987 ไร่
3. ป่าสงวนแห่งชาติป่าคลองค้อ ต.สวนหลวง อ.เจริญพระเกียรติ ต.แม่เจ้าอยู่หัว อ.เชียรใหญ่ เนื้อที่ประมาณ 29,949 ไร่
4. ป่าสงวนแห่งชาติป่าท่าช้างข้าม ต.การะเกด ต.เขาพระบาท อ.เชียรใหญ่ เนื้อที่ประมาณ 52,987 ไร่
5. ป่าไม้ถาวรตามมติ ครม. 14 พฤศจิกายน 2504 และ 23 มกราคม 2516 (ป่าหมายเลข 102 แปลง 1) ซึ่งอยู่ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย เนื้อที่ประมาณ 57,495 ไร่

ป่าพรุควนเคร็งเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับระบบนิเวศวิทยาของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและลุ่มน้ำปากพนังอย่างแนบแน่น โดยพื้นที่ป่าพรุควนเคร็งเป็นเสมือนจตุรรับน้ำ แหล่งกรองแร่ธาตุอาหารตะกอนด้วยชั้นของเศษซากพืชซากสัตว์ที่ทับถมกันมานานหลายสิบปี หรืออาจถึงร้อยปี ซึ่งไหลมากับน้ำจากเทือกเขาบรรทัด ที่อยู่ทางด้านตะวันตกของลุ่มน้ำปากพนัง อันเป็นแหล่งต้นน้ำของป่าพรุที่รวมเอาน้ำและความอุดมสมบูรณ์จากภูเขาในเขต อ.ร่อนพิบูลย์ ชะอวด ส่วนหนึ่งระบายออกไปสู่ทะเลน้อย อ.ควนขนุน จ.พัทลุง ไหลต่อเนื่องลงไปสู่ทะเลสาบสงขลา ส่วนหนึ่งของน้ำไหลระบายออกไปสู่ทะเลอ่าวไทยผ่านแม่น้ำปากพนัง

หลังการเกิดเหตุการณ์वादภัยจากพายุไต้ฝุ่นแฮเรียดพัดผ่านภาคใต้(แหลมตะลุมพุก) ในปี 2505 หลัง ได้ทำให้ต้นไม้ในป่าพรุควนเคร็งโคนล้มเสียหายจำนวนมาก ขณะเดียวกันจำนวนประชากรก็เพิ่มจำนวนมากขึ้น ชุมชนมี

การขยายตัวในขณะที่พื้นที่ทำกินมีอยู่จำกัด จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้พื้นที่ป่าพรุควนเคร็งถูกบุกรุกทำลายเข้าจับจองถือครองกันมากขึ้น หลังจากนั้นป่าพรุควนเคร็งก็เริ่มถูกแบ่งเป็นแปลงเล็กแปลงน้อยแยกส่วนออกจากกัน ต่อมาทางการจึงได้ประกาศให้ป่าพรุควนเคร็งเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ในปี 2539

ขณะเดียวกัน รัฐบาลก็มีนโยบายมอบที่ทำกินในพื้นที่ป่าที่เสื่อมโทรมและที่ถูกถือครองอยู่ก่อนแล้วมอบให้แก่ประชาชน เพื่อการพัฒนาให้เกิดประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจ ป่าพรุควนเคร็งก็จึงถูกแบ่งแยกออกไปอีกหลายส่วน ปัจจุบันเหลือพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตรที่กินออกจากเขตที่ได้ปฏิรูปที่ดินแล้วและไม่มีภาระผูกพันใดรวมทั้งที่ได้กำหนดเป็นเขตอนุรักษ์ (Zone C)

ภาพ ต้นย่านลิเภาที่ขึ้นปกคลุมอยู่กับต้นเสม็ดขาว)

(ภาพ ลักษณะป่าเสม็ดขาวที่เคยถูกไฟป่าเผาจนจะสักปีที่แล้ว สังเกตว่ามีรอยไหม้เกรียมที่โคนต้น และยังไม่มีการฟื้นคืนปกคลุม)

(ภาพ ป่าเสม็ดนี้กำลังถูกแทนที่ด้วยต้นปาล์ม -ดังในภาพนี้)

2. สภาพปัญหา

ปัญหาการเกิดไฟเผาป่าพรุควนเคร็ง ตามเอกสารของหน่วยงานกรมอุทยานฯ ที่รายงานถึงนายกรัฐมนตรี ระบุว่า ปัญหาการเกิดไฟป่าบริเวณป่าพรุควนเคร็ง ได้เริ่มมีไฟไหม้ป่ามาตั้งแต่เดือนเมษายน 2553 จนถึงปัจจุบันได้เกิดความเสียหายแก่ป่าพรุควนเคร็งแล้ว 17,053 ไร่ โดยอยู่ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยและเขตห้าม

ล่าสัตว์ป่าบ่อล่อ ท้องที่ อ.ชะอวด เขียวใหญ่ หัวไทร และเฉลิมพระเกียรติ จ.นครศรีธรรมราช

สาเหตุของการเกิดไฟป่า เนื่องจากได้เกิดภัยแล้งตามธรรมชาติ ฝนทิ้งช่วงต่อเนื่องนาน 5 เดือนมาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2555 จากสภาพพื้นที่เกิดความแห้งแล้งโดยทั่วไป แสงแดดจัด มีลมกรรโชกแรงเป็นช่วงๆ ไม่มีฝนตก ทำให้มีสภาพง่ายต่อการลักลอบเผาป่า ประชาชนจึงได้เข้าไปบุกกรุกแผ้วถางและเผาป่าพรุเป็นบริเวณกว้างเพื่อปรับพื้นที่ป่าให้เป็นพื้นที่ทำการเกษตร โดยบางแห่งมีการปรับพื้นที่ขุดร่องเพื่อปลูกต้นปาล์ม ซึ่งเป็นพืชพลังงานที่มีราคาดีและใช้สกัดเป็นน้ำมันและทดแทนการใช้พลังงานจากน้ำมัน ปัจจุบันพื้นที่ป่าพรุที่ถูกบุกกรุกและได้ดำเนินการดีไปแล้วกว่า 3,000 ไร่ และมีพื้นที่บุกกรุกอีกจำนวนหนึ่งซึ่งอยู่ระหว่างการตรวจสอบ

ในอีกทางหนึ่ง ชาวบ้านที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ต่างกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า มีผู้มีอิทธิพลหลายกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแปรสภาพพื้นที่ป่าพรุควนเคร็งมาเป็นระยะเวลาช้านาน ทำให้ป่าพรุที่เคยมีอาณาบริเวณกว้างใหญ่เป็นต้นน้ำและความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติของลุ่มแม่น้ำปากพนังถูกทำลายลงไป และทำให้ความสำคัญของการเป็นอู่ข้าวอู่น้ำของลุ่มน้ำปากพนังจึงเริ่มลดความสำคัญลงด้วยเช่นเดียวกัน

ประเด็นหรือข้อสงสัยเหล่านี้ ทำให้ผู้เขียนมีความสนใจในปัญหาดังกล่าวนี้ จึงได้ลงมือค้นหาคำตอบที่คาดว่าจะมีส่วนเกี่ยวกับการทำลายป่าพรุควนเคร็ง อันเป็นป่าพรุผืนสุดท้ายของภาคใต้ตอนบนเพียงแห่งเดียว

(ภาพ ป่าพรุควนเคร็งที่ถูกเพลิงเผาในปีนี้)

(ภาพ สวนปาล์มที่เพิ่งปลูกได้ไม่นานนัก กับป่าเสม็ดขาว)

(ภาพ ขณะเข้าไปสำรวจพื้นที่แห่งหนึ่ง พบเห็นรถแบ็คโฮคันหนึ่งกำลังขุดร่องปลูกปาล์มเพ็งแล้วเสร็จ จึงรีบออกมา)

(ภาพ อีกแห่งหนึ่งในหลายๆ สิบแห่งที่เราสังเกตเห็นว่าเพ็งมีการปรับพื้นที่ยกร่องแปลงดินเพื่อปลูกต้นปาล์ม)

(ภาพ ร่องแปลงปลูกต้นปาล์มประชิดเขตแนวป่าเสม็ดที่สมบูรณ์ที่สุดในที่แห่งหนึ่ง)

(ภาพ ลักษณะที่ขึ้นตาของสวนปาล์ม มีแปลงต้นปาล์มและ "หน้า")

(ภาพ ผลป่าส้มที่ชาวบ้านตัดจากต้น แล้วนำมากองริมถนน เราขับรถถ่ายภาพขณะชาวบ้านกำลังล่าเสี้ยนผลป่าส้ม และจ้องมองเราแปลกๆ)

3. วิธีการเก็บข้อมูลและผลการสำรวจ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการค้นหาคำตอบบางประการ (Mini-research) ซึ่งผู้เขียนสนใจจึงได้ตั้งประเด็นปัญหา วัตถุประสงค์เพื่อการค้นหาคำตอบที่ผู้เขียนต้องการทราบ แล้วนำเสนอข้อมูลที่ได้จากพื้นที่จริงออกสู่สาธารณะ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Interview Methodology) เป็นพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ ไม่มีการขอบันทึกเสียง "กลุ่มตัวอย่าง" (Sampling) ซึ่งผู้เขียนถือเป็นตัวแทนของประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รอบๆ ป่าพรควนเครื่อง จำนวน 4 คน ล้วนเป็นผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มากกว่า 10 ปี และเชื่อว่าเป็นผู้ที่รับรู้ปัญหานี้มาระยะเวลาหนึ่งด้วยกันทั้งสิ้น ทำการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นการบุกรุกเผาป่า กลุ่มตัวอย่างที่ไปพบมิได้กำหนดการไว้ล่วงหน้า เป็นการพบปะพูดคุยระหว่างเส้นทางการสำรวจ (เป็นการสุ่มโดยบังเอิญ) แต่ละรายใช้เวลาพูดคุยมากกว่า 10 นาที ในกลุ่มตัวอย่าง 4 คนนี้ จำแนกเป็นประชาชนในพื้นที่ จำนวน 2 คน (ซึ่งพบใน 2 จุด บางจุดมีผู้เข้ามาร่วมให้ข้อมูลมากกว่า 1 คน) เป็นข้าราชการการเมืองในท้องถิ่น จำนวน 1 คน และเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานด้านอนุรักษ์ป่าไม้ จำนวน 1 คน (มีผู้ร่วมให้ข้อมูลมากกว่า 1 คน) โดยการสัมภาษณ์ผู้เขียนขอปกปิดชื่อสกุลของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่ใช่ประเด็นของการศึกษานี้

ผู้เขียนขอกำหนดชื่อสมมติให้กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนดังนี้

3.1 นาย ก. ชายไทยอายุประมาณ 50 ปี มีตำแหน่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลที่อยู่ติดกับพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าท่าช้างข้าม (เป็นส่วนหนึ่งของป่าพรควนเครื่อง) นาย ก. ได้ให้ข้อมูลว่า พื้นที่ที่ได้รับความเสียหายในการเผาป่าพรในครั้ง (ปี 2555) มีหลายจุด ได้แก่ พื้นที่บริเวณป่าพรคลองคิ่ง ในเขต ต.แม่เจ้าอยู่หัว พื้นที่ของหมู่ 1, 4, 5, 6 บริเวณป่าพรท้ายทะเล ในเขต ต.เกาะเกิด พื้นที่ของหมู่ 8, 11, 12 และที่ยังมีเหลือเป็นป่าเสม็ดขาวบ้างบางส่วนอยู่ในพื้นที่หมู่ 11, 12 ส่วนที่เป็นพื้นที่ป่าพรของป่าสงวนแห่งชาติป่าท่าช้างข้ามในพื้นที่หมู่ 7 นั้นถูกเผาจนได้รับความเสียหายทั้งหมด แม้จะเห็นว่ายังมีป่าเสม็ดที่ยังไม่ถูกเผาอยู่ริมถนนแต่ด้านใน(ที่ลับตาคนผ่านไปผ่านมา)นั้นถูกเผาจนเจียนจะหมดอยู่แล้ว นาย ก. ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ผู้ที่เข้าไปเผาทำลายป่าพรเกิดขึ้นได้เรื่อยๆ สามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่

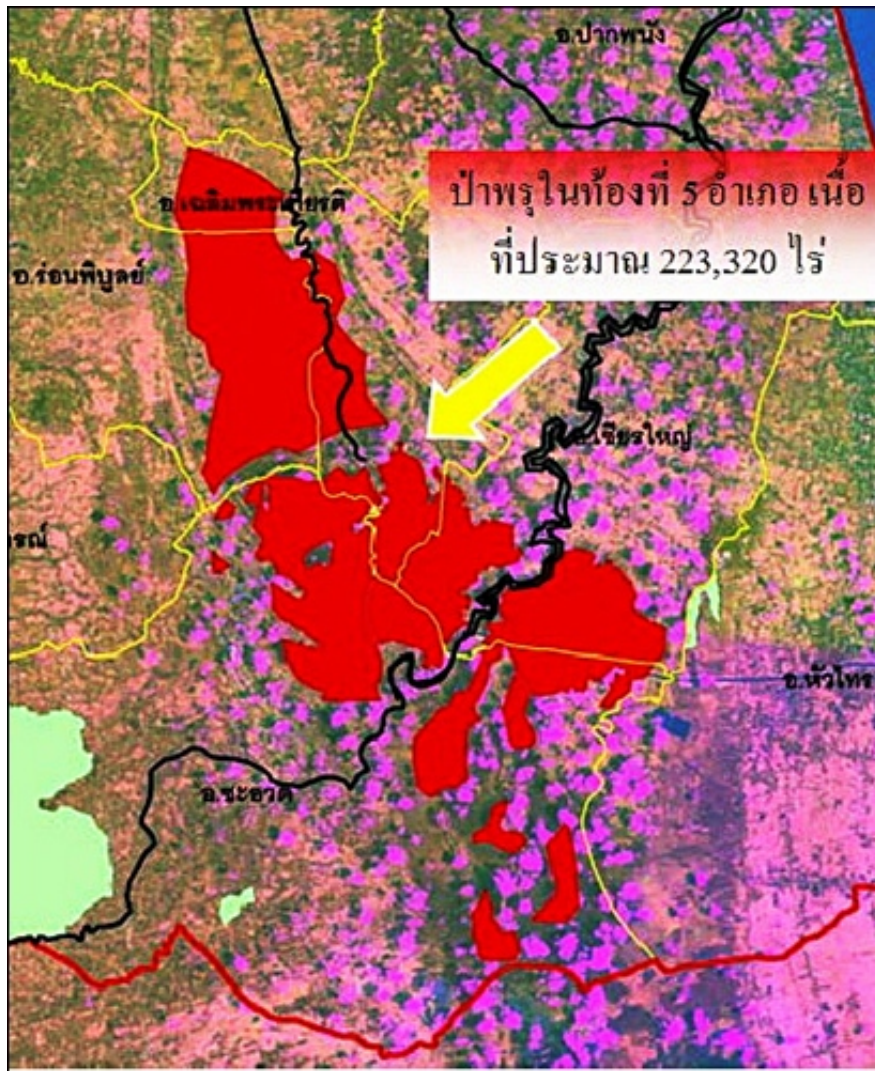
1.1 **ชาวบ้านที่อาศัยอยู่รอบๆ ป่าพรควนเครื่อง** ซึ่งเข้าไปจับจองพื้นที่ด้วยการบุกรุกเผาป่า โดยมีเจตนาเพื่อสร้างความเสื่อมโทรมให้แก่ป่าพร ก่อนที่จะนำไปขายต่อให้แก่นายทุน โดยมีกลุ่มนายทุนมาจากในจังหวัดต่างๆ มาซื้อที่ดินเพื่อรวมกันกันให้เป็นแปลงขนาดใหญ่และปลูกต้นปาล์ม

1.2 **นักการเมืองท้องถิ่น** ได้แก่ นาย ก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเครือข่ายเส้นสายนักการเมืองและผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น มีผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นเป็นนายทุน ด้วยการซื้อหรือจ้างวานให้ลูกน้อง ชาวบ้าน เข้าบุกรุกแผ้วถางป่าพร นอกจากนี้ นักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้ยังมีสายสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับชาติอยู่ด้วย เช่น เป็นหัว

คะแนนให้แก่ สส. แต่นาย ก.ไม่สามารถสืบค้นหาหลักฐานเพื่อไปเชื่อมโยงไปถึงนักการเมืองระดับชาตินั้นได้ ส่วนชาวบ้านส่วนใหญ่ต่างก็เชื่อว่ามีคนสองกลุ่มนี้มีการเชื่อมโยงถึงกัน โดยนักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้มีส่วนในการบุกรุกทำลายป่าพรุควนเคร็งมาอย่างช้านานแล้ว

1.3 **ข้าราชการของกรมอุทยานฯ หรือหน่วยพิทักษ์ป่าฯ** ซึ่งเพิกเฉยต่อหน้าที่ ปลอบให้มีการตัดโค่น แผ้วถางป่าเสม็ดในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ต่างๆ ซึ่ง นาย ก. เคยเห็นรถบรรทุกขนท่อนไม้เสม็ดออกจากพื้นที่ป่าเขตป่าสงวนฯ ในเวลากลางคืน โดยมีผ้าใบสีดำปิดทับไว้ ตนเชื่อว่าเจ้าหน้าที่เหล่านี้อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำลายป่าพรุควนเคร็งโดยตรง เพราะมีฉะนั้นรถบรรทุกดังกล่าวก็จะไม่สามารถบรรทุกท่อนไม้เสม็ดท่อนออกจากพื้นที่เขตป่าสงวนนั้นได้

นาย ก. ยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า มีอดีตข้าราชการสายปกครองเก่า **"ระดับบักสีกาคิดคนหนึ่ง"** ใช้อำนาจและอิทธิพลที่ตนเองเคยทำงานในพื้นที่นี้มานาน เข้าซื้อที่ดิน สปก. ต่อจากเกษตรกรที่ได้สิทธิ์จาก สปก. จนรวมพื้นที่ได้เป็นจำนวนมาก แล้วปลูกต้นปาล์ม เคนำเอา อส.(อาสาสมัครฯ) มาถางหญ้าในสวนปาล์มของตนเอง ปัจจุบันข้าราชการบักสีกาคิดนี้เสียชีวิตแล้ว และมีญาติๆ ดูแลแทนให้

(ภาพ คลองการะเกด ก่อนจะเป็นแม่น้ำปากพ่องไหลออกสู่อ่าวไทย ผ่านประตูระบายน้ำอุทกวิภาสประสิทธิ์
ลำน้ำมีความกว้างประมาณ 50 เมตร)

(ภาพ บ้านเรือนโบราณที่ตั้งอยู่ริมคลองการะเกด)

(ภาพ อุปกรณ์ดักจับสัตว์น้ำในป่าพรุ)

(ภาพ ลักษณะรากของต้นเสม็ดขาว ไม่มีรากแก้ว)

(ภาพ ต้นเสม็ดขาวที่ล้ม แสดงให้เห็นถึงชั้นดินและการวางตัวของรากต้นเสม็ดบนชั้นดินของป่าพรุ)

3.2 นาย ข. ชายไทยอายุ 73 ปี เกิดและอาศัยอยู่ในพื้นที่ติดกับป่าพรุควนเคร็งมาตั้งแต่กำเนิด ปัจจุบันตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างจากป่าพรุควนเคร็งประมาณ 5 กิโลเมตร ได้ให้ข้อมูลว่า ในอดีตป่าพรุแห่งนี้มีต้นไม้ขนาดใหญ่ เช่น ไม้ตะเคียน ไม้หลุมพอ ต้นยางนา และมีไม้เสม็ดที่ขึ้นตามป่าพรุ ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากป่าเหล่านี้ด้วยการเข้าไปหาของป่า จับสัตว์น้ำ ในอดีตป่าพรุควนเคร็งเคยขึ้นชื่อเรื่องเป็นพื้นที่ปฏิบัติการของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) และยังเคยชุกชุมไปด้วยโจรที่คอยดักปล้นผู้คนที่สัญจรเดินทางผ่านเส้นทางป่าพรุแห่งนี้ เช่น การดักปล้นรถยนต์ที่วิ่งผ่านเส้นทางป่าพรุควนเคร็ง โจรจะใช้วิธีเอาเชือกผูกที่ขาเต่าแล้ว

ปล่อยให้เตาเดินข้ามถนน เมื่อผู้ที่ขับรถยนต์ผ่านเห็นจึงเกิดความสงสารและเกรงว่ารถจะเหยียบเตาตาย จึงต้องจอดรถเข้าไปช่วยเหลือเตาหรือเก็บเอาเตากลับบ้านไป โจรก็จะอาศัยจังหวะนี้เข้าไปปล้นทรัพย์สินของผู้ที่สัญจรผ่านทางดังกล่าว

การเผาป่าพรุควนเคร็งเกิดขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง ดันเห็นว่า มีการเผาอย่างรุนแรงมากขึ้นในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา แต่ไม่ทราบว่าผู้ใดเป็นคนเผา ส่วนจะมีนักการเมืองและนายทุนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยหรือไม่นั้นตนไม่ทราบ แต่ก็ทราบว่าหลังจากนั้นก็มีการซื้อขายที่ดินกันเป็นทอดๆ เรื่อยมา การซื้อแต่ละทีเป็นหลายสิบล้านหลายร้อยไร่ ในสนนราคาที่ไม่แพงมากนัก

ผู้เขียนถามว่า ราคาถึงไร่ละแสนบาทหรือไม่ นาย ข.ตอบว่า ไม่ทราบว่าป็นจำนวนเท่าใด แต่น่าจะอยู่ในหลักหมื่นบาท

เนื่องจากนาย ข. มีโรคประจำตัวเป็นโรคหืดหอบและเป็นมานาน จึงได้สอบถามถึงผลกระทบต่อสุขภาพทางด้านสุขภาพว่าหมอกควันจากการเผาป่าพรุควนเคร็งได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพระบบทางเดินหายใจของนาย ข. หรือไม่ อย่างไร นาย ข. ตอบว่า มีผลกระทบต่อบ้างเล็กน้อย แต่ก็ยังดำเนินชีวิตได้ตามปกติ ยังไม่ถึงขั้นทำให้เกิดการเจ็บป่วย และไม่มีชาวบ้านเจ็บป่วยจากการสูดดมควันไฟจากการเผาป่าพรุเท่าใดนัก อาจมีการสร้างความรำคาญบ้างเล็กน้อย

(ภาพ หอสั่งเหตุการณ์ดูไฟป่า มีความสูงประมาณ 36 ฟุต)

(ภาพ ป่าเสม็ดที่เพิ่งถูกไฟป่าเผาจนเหลือแต่ตอ)

(ภาพ แสดงให้เห็นว่า เมื่อเหยียบลงในที่ชั้นดินของป่าพรุ จะยุบตัวและนุ่มเหมือนยีนบนเบาะที่นอนหรือฟองน้ำ)

(ภาพ ต้นไม้เก่าที่ล้มมาแล้วหลายปี กลายเป็นเชื้อไฟที่ทำให้ไฟป่าไม่ยอมดับง่ายๆ)

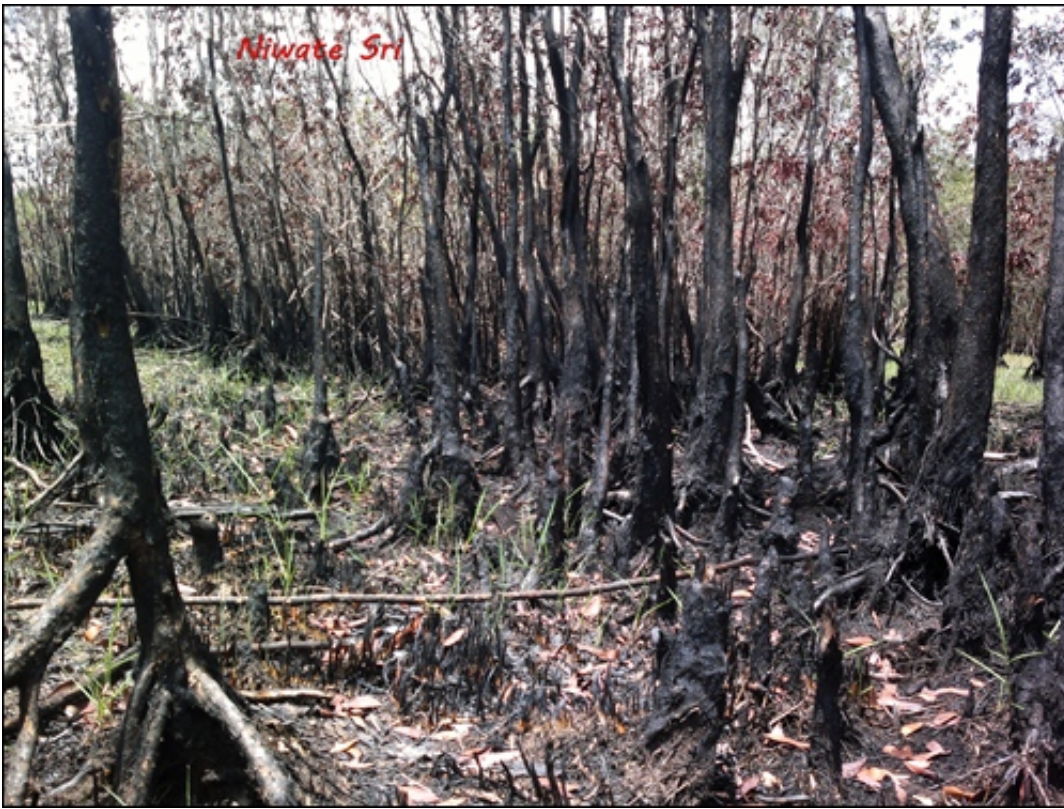

(ภาพ จุดนี้ถูกเผาจนเตียนโล่งมานานแล้ว)

(ภาพ หลังการเผาป่าได้ยังไม่ครบเดือน สภาพต้นหญ้ากำลังงอกขึ้น)

(ภาพเหล่านี้เป็นเพียงแค่ภาพความเสียหายของป่าพรุในจำนวนไม่กี่จุด
แท้จริงแล้วการเผาป่าพรุในเทียวนี่เกิดขึ้นตามๆ กันเป็นร้อยจุด - ตามคำบอกเล่าของ "กลุ่มตัวอย่าง")

(ภาพ เสาปูน เขตแดน...?)

(ภาพ เปลือกต้นเสม็ดที่เพิ่งถูกไฟเผาไปหมาดๆ)

(ภาพ การขุดคลองชักน้ำเข้ามาในป่าพรุ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะรักษาความชื้นให้ป่าพรุและใช้ดับไฟไหม้ป่าได้ด้วย)

(ภาพ เจ้าหน้าที่ชุด "เสือไฟ" และอุปกรณ์ดับไฟป่า ซึ่งวิธีนี้ใช้ไม่ค่อยได้ผลนักเพราะไฟป่าพรุจะกินลึกไปถึงชั้นใต้ดิน)

3.3 นาย ค. ชายไทยอาศัยอยู่ในพื้นที่ ม. 3 บ้านตุล ต.แม่เจ้าอยู่หัว อ.ชีพเกษตรกร ทำสวนยางพาราและสวนปาล์ม ผู้เขียนพบและพูดคุยระหว่างสำรวจเส้นทางน้ำของคลองกุ่มแป นาย ค. ได้ขับรถจักรยานยนต์ผ่านมาและเข้ามาทัก จึงได้เปิดดวงสนทนา ระหว่างนั้นมีเพื่อนบ้านของนาย ค. เข้ามาร่วมสนทนาพูดคุย

นาย ค. เล่าว่าตอนที่เกิดปัญหาเผาพรุควนเค็ง ผู้ว่าราชการจังหวัดได้เข้ามาสอบถามถึงปัญหา ตนได้รายงานให้ผู้ว่าฯ ทราบและเล่าให้ผู้เขียนฟังว่า ตนเองมีภรรยาและมีลูก 3 คน มีที่ดินในเขต สปก. จำนวน 20 ไร่ ได้มาจากมรดกของพ่อและบางส่วนซื้อต่อมาจากพี่ชาย ตนได้แบ่งที่ดินเพื่อปลูกต้นปาล์มจำนวน 10 ไร่ และปลูกยางพารา 10 ไร่ จึงมีรายได้ส่งเสียให้ลูกๆ ได้เรียนหนังสือทุกคน ตนคิดว่าถ้าหากประชาชนทุกคนได้รับการจัดสรรที่ดินอย่างเท่าเทียมกันเพียงครอบครัวละ 20 ไร่ คิดว่าน่าจะเพียงพอแก่การเลี้ยงดูครอบครัวได้ แต่ชาวบ้านบางคนไม่ได้คิดเช่นนั้น หากแต่มีความโลภ พวกเขาจึงเข้าไปเผาป่าพรุในเขตป่าสงวนฯ เพื่อจับจองที่ดินให้มาก แล้วก็เข้าไปปลูกปาล์มเพื่อรอให้นายทุนเข้าซื้อต่อ

ผู้เขียนถามว่า เขาซื้อขายที่ดินกันไร่ละเท่าไร นาย ค. ตอบว่า แล้วแต่ทำเลที่ตั้ง ถ้าติดถนนดำ(ถนนลาดยาง) ไร่ละ 70,000 บาท ถ้าห่างไกลจากถนนลาดยางออกไปหรือลึกเข้าข้างในไร่ละ 40,000 บาท

เมื่อถามว่า กลุ่มนายทุนมีการว่าจ้างให้เผาป่าหรือไม่ นาย ค. ตอบว่า ไม่เคยเห็นว่ามีนายทุนมาจ้างวาน มีแต่ชาวบ้านเท่านั้นที่ไปเผาในพื้นป่าสงวนฯ ก่อน และมีการเผาทุกๆ ปี เมื่อป่าหมดก็ออก สปก.ได้ หลังจากนั้นชาวบ้านก็ขายสิทธิ์การครอบครองให้แก่นายทุน บางทีชาวบ้านก็ได้ทำงานรับจ้างดูแลเฝ้าสวนให้นายทุนต่อไปบนที่ดินซึ่งเดิมเคยของตนเอง

(ภาพ จุดนี้ไฟคงไม่ได้ไหม้เป็นเวลานานเท่าใดนัก แต่สภาพต้นเสม็ดคาดว่าจะถูกเผามาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง)

(ภาพ กอต้นจุดเล็ก หากแล้งไม่มีน้ำ ก็เป็นเชื้อไฟอย่างดีเช่นเดียวกัน)

(ภาพ แสดงลักษณะของเปลือกต้นเสม็ดขาว ซึ่งหนานุ่ม มีหลายชั้น อุ่มน้ำได้ แต่ถ้าอากาศแห้งแล้งนานก็อาจเป็นเชื้อไฟได้ดีเช่นกัน)

3.4 นาย ง. ชายไทย มีอาชีพเป็นเจ้าของพื้นที่ในหน่วยงานเกี่ยวกับการพิทักษ์ป่าของภาครัฐ ซึ่งหน่วยงานที่นาย ง. ทำงานนั้นมีพื้นที่รับผิดชอบดูแลป่าสงวนฯ 4 พื้นที่ ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าบ้านกุ่มแปะ ป่าบ้านในลุ่มและป่าพรุควนเคร็ง ป่าสงวนแห่งชาติป่าดอนทรายและป่ากลอง 3. ป่าสงวนแห่งชาติคลองค้อง และป่าสงวนแห่งชาติป่าท่าช้างข้าม

นาย ง. ให้ข้อมูลว่า ตนยังไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่าไฟไหม้ป่าพรุได้รับความเสียหายไปเท่าไร เนื่องจากกำลังรอการสรุปจากหน่วยย่อยต่างๆ แต่ก็มีมีการเผาป่าในทุกๆ ที่ อาจจะมากบ้างน้อยบ้าง ไม่แน่นอน ที่ใกล้ๆ สำนักงานของตนก็มี โดยอยู่ห่างจากหน่วยประมาณ 300 เมตร

เมื่อสอบถามว่า ขณะนี้มีฝนตกลงมาแล้ว เจ้าหน้าที่หน่วยเสือไฟที่มาช่วยดับไฟจากภาคอีสานและภาคเหนือได้ยกเลิกภารกิจและเดินทางกลับภูมิลำเนาแล้วหรือยัง นาย ง. ตอบว่า มีที่เดินทางกลับไปแล้วบางส่วน แต่ยังมีบางพื้นที่ที่ยังมีภารกิจต้องเฝ้าระวังการเข้าจับจองบุกรุกหลังการเผาป่า แต่ขณะนี้ก็ยังไม่วางใจสถานการณ์ภัยแล้ง เพราะฝนอาจทิ้งช่วงได้อีก อาจมีการเผาป่าเกิดขึ้นอีกครั้งได้

(ภาพ "ชายคนหนึ่ง" ซึ่งยินดีให้ข้อมูลแก่เรา)

(ภาพ คลองกุ่มแป ม.3 บ้านตุล)

5. สรุปและข้อคิดเห็น

สำหรับประเด็นที่สนใจที่ผู้เขียนได้กำหนดไว้ล่วงหน้าก่อนลงสำรวจพื้นที่ โดยการตั้งประเด็นคำถามต่างๆ และได้รับคำตอบพอจะสรุปได้ดังนี้

5.1 สภาพโดยทั่วไป ป่าพรควนเค็ง(ในที่นี้หมายถึง ผืนป่าที่ประกอบด้วยป่าสงวนฯ ทั้งหมดที่ผู้เขียนลงไปสำรวจ) ตั้งอยู่ตรงกลางของชุมชน 4 - 5 อำเภอ มีหมู่บ้านล้อมรอบทุกๆ ด้าน ป่าพรควนเค็งจึงเหมือนกับ "ไขแดง" อยู่ตรงกลาง มีชุมชนล้อมรอบ จึงค่อนข้างเป็นอันตรายต่อป่าพรควนเค็งเป็นอย่างมาก ถ้าหากประชาชนที่อาศัยอยู่รอบๆ ป่าพรฯไม่มีจิตสำนึกของการอนุรักษ์เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน

การมีป่าซึ่งมีพื้นที่ 223,320 ไร่ ตั้งอยู่ใจกลางชุมชนและถูกขนาบล้อมด้วยชุมชน มีประชากรอาศัยอยู่รอบๆ พรฯ และในป่าพรฯประมาณ 23,000 คน จาก 3 จังหวัด คือ นครศรีธรรมราช พัทลุงและสงขลา ใน 5 อำเภอ 12 ตำบล 33 หมู่บ้าน จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ว่า การอาศัยอยู่ของประชากรเหล่านั้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อป่าและระบบนิเวศของป่า ดังเช่นที่ นาย ก. ให้ข้อมูลว่า ตนเคยเห็นเมื่อสมัยที่ตนยังเด็กมีการตัดไม้ขนาดใหญ่ แล้วล่องแพลงมาตามคลองการะเกด บางคนให้ข้อมูลว่าเคยมีสัตว์ป่ามากมาย กลุ่มไม้ใหญ่ที่มีอยู่ซึ่งขึ้นอยู่ตามสันดอนทรายเป็นหย่อมๆ มีต้นหลุมพอ ต้นชาน ยางนา ตะเคียน ที่ขึ้นรวมกันเป็นกลุ่มๆ แต่ปัจจุบันต้นไม้เหล่านี้ไม่มีเหลือให้เห็นแล้ว คงเหลือแต่เพียงต้นเสม็ดขาวสูงประมาณไม่เกิน 10 เมตร ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำในพื้นที่ป่าพรฯมีสัตว์น้ำอาศัยขยายพันธุ์ตามธรรมชาติ เช่น ปลาช่อน ปลาชะโด ปลาดุก ปลาหมอ กุ้งน้ำจืด หอยโข่งตัวใหญ่ เต่าและปลาน้ำจืดอื่นๆ โดยเฉพาะ "ปลาลำพัน" ซึ่งเป็นปลาประจำท้องถิ่นนี้ ในปัจจุบันหาไม่เจอแล้ว เมื่อสอบถามผู้เฒ่าผู้แก่ก็ให้ข้อมูลว่า ไม่เคยเห็นหรือผ่านสายตาเลยในระยะหลังๆ มา นี้ จึงเป็นไปได้ว่าปลาลำพันอาจสูญพันธุ์ไปแล้วก็ได้ คนรุ่นเก่าๆ บางคนยังระบุว่า ในสมัยอดีตนั้นตนเคยเห็นจระเข้(น้ำจืด)อาศัยอยู่ในคลองการะเกดอีกด้วย

ป่าพรควนเค็งเป็นป่าพรที่ปกคลุมด้วยต้นเสม็ดขาวเป็นส่วนใหญ่ อาจมีไม้ยืนต้นอย่างอื่นขึ้นแซมอยู่บ้าง แต่ก็ไม้โดดเด่นเท่า ซึ่งมีลักษณะเป็นไม้ยืนต้น สูงประมาณ 10 เมตร เนื้อไม้แข็งแรงแต่ไม่เหมาะแก่การใช้สร้างบ้านเรือนเพราะมีลำต้นคดงอเล็กน้อย แต่ก็เหมาะแก่การเผาถ่านและใช้ทำไม้ค้ำยันนั่งร้านก่อสร้าง ส่วนเปลือกต้นเสม็ดขาวมีลักษณะหนานุ่ม เหมือนฟองน้ำ สามารถอุ้มน้ำได้ สีของเปลือกคล้ายกับเปลือกต้นยูคาลิปตัสและลอกผิวทิ้งเช่นเดียวกัน ดังนั้น ต้นเสม็ดมักไม่ยืนต้นตายทันทีหากถูกไฟป่าเผาเพียงครั้งเดียว ต้องใช้เวลาเผาหลายครั้งและหลายปี จึงจะทำให้ต้นเสม็ดขาวถูกเผาและตายได้ จึงคาดว่าในปีที่เกิดความแห้งแล้งหนักจะมีการเผาเพื่อทำลายป่าเสม็ดเหล่านี้ เพราะทำแล้วได้ผลมากกว่า

ในป่าพรฯยังพบต้นจุดเล็กพืชในกลุ่มต้นกกแต่มีขนาดเล็กกว่า และมีย่านลิเภาเป็นนกอวัลย์ที่ขึ้นปกคลุมเกาะตามลำต้นของต้นเสม็ดขาว ต้นย่านลิเภานี้นำมาใช้ผลิตเครื่องสานย่านลิเภา เถาวัลย์เหล่านี้สามารถตีไฟง่ายเช่นเดียวกับเศษใบไม้ใบหญ้าที่ทับถมอยู่ทั่วไปในป่าพรฯ

ป่าพรุควนเคร็งยังมีลำคลองเล็กๆ เป็นสายน้ำย่อยๆ ก่อนจะไปรวมกันที่คลองการะเกด ซึ่งเป็นคลองใหญ่รับน้ำออกไปสู่ทะเล สภาพคลองการะเกดมีความคดเคี้ยว ก่อนออกไปสู่ทะเลที่อำเภอนครศรีธรรมราช เรียกว่า แม่น้ำปากพนัง ด้าน อ.ปากพนัง (เรียกว่า ทะเลใน)

(ภาพ ไฟป่าเผาไหม้ป่าเสม็ดในเขตอนุรักษ์ทั้งสองข้างทาง บ่อล้อ-ชะอวด)

5.2 พื้นที่ความเสียหายและผลกระทบ เมื่อผู้เขียนลงไปสำรวจก็พบกับสภาพป่าที่ได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง โดยเฉพาะที่หน่วยดับไฟป่าแห่งหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่ป่าพรุในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าบ้านกุ่มแปะ แห่งนี้ เป็นป่าที่มีต้นเสม็ดขาวขึ้นปกคลุมไปด้วย มีร่องน้ำซึ่งขุดไว้สำหรับเก็บกักน้ำและชักน้ำเข้าแปลงป่าเสม็ด เพื่อให้ความชุ่มชื้นแก่ป่าพรุ แต่ป่าบริเวณนั้นก็ถูกไฟเผาต้นเสม็ดจนเสียหายอย่างหนัก

ป่าเสม็ดขาวเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ป่าพรุ ซึ่งน่าจะมียุทธศาสตร์ของน้ำที่ซึ่งอยู่ในป่าพรุมากกว่าระยะเวลาที่น้ำแห้ง เมื่อลงไปสำรวจในพื้นที่ที่ถูกชาวบ้านเผาป่า พบว่าบางแห่งถูกไฟเผาต้นเสม็ด ทำให้ต้นเสม็ดมีสีด้าเป็นดอตะโก ใบมีสีแดงกรอบ ลักษณะเป็นพื้นที่กว้าง รอบๆ บริเวณป่าเสม็ดบางแห่งมีการทำการเกษตรอยู่ก่อนแล้ว เช่น ปลูกต้นปาล์ม บางแห่งมีการยกร่องเป็นแปลงด้วยรถขุด บางแห่งมีสวนยางพารา มีการเลี้ยงวัวปล่อยให้กินหญ้าตามทุ่งนาและป่าพรุ การขุดยกร่องเพื่อเตรียมการเพาะปลูกมีอยู่กระจัดกระจายทั่วไป บางแห่งมีบ้านเรือนของประชาชนตั้งอยู่พร้อมกับการทำการเกษตร ในสวนปาล์มบางแห่งมีการตั้งกระต๊อบไว้ (เรียกว่า หน่า) เพื่อเป็นที่พักชั่วคราว

ตามเอกสารของหน่วยงานกรมอุทยานฯ ที่รายงานถึงนายกรัฐมนตรียะบุว่า ปัญหาการเกิดไฟป่าบริเวณป่าพรุควนเคร็ง เริ่มมีไฟไหม้ป่าตั้งแต่เดือนเมษายน 2553 จนถึงปัจจุบัน เกิดความเสียหายแก่ป่าพรุควนเคร็งไปแล้วประมาณ 17,053 ไร่ (บางข้อมูลรายงานระบุว่า 12,000 ไร่) โดยอยู่ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ ท้องที่ อ.ชะอวด เขียวใหญ่ หัวไทร และเฉลิมพระเกียรติ จ.นครศรีธรรมราช ซึ่งหมายถึง ป่าพรุควนเคร็งนั่นเอง

ประกอบกับการที่มีฝนทิ้งช่วงเป็นระยะเวลานานถึง 5 เดือน ทำให้สภาพป่าพรุควนเคร็งเกิดความแห้งแล้งจัด น้ำลดลงจากร่องน้ำที่หน่วยงานพิทักษ์รักษาป่าได้จัดทำขึ้น ไม่สามารถชักน้ำเข้ามาจากสายน้ำหลักได้เพื่อให้เกิดความชุ่มชื้นได้ เมื่อสภาพป่าพรุมีความแห้งแล้ง จึงง่ายต่อการเผา เศษใบไม้ใบหญ้าที่กองทับถมกันมาเป็นเวลานานก็ยิ่งเหมาะต่อการเป็นเชื้อไฟ นอกจากนี้จากสภาพพื้นที่เกิดความแห้งแล้งโดยทั่วไป แสงแดดจัด มีลมกรรโชกแรงเป็นช่วงๆ ไม่มีฝนตก ก็ทำให้มีสภาพง่ายต่อการลักลอบเผาป่า สถานการณ์ไฟไหม้มีความรุนแรงขึ้นโดยลำดับ ขยายวงกว้าง ยากต่อการควบคุมไฟ และชาวบ้านที่เข้ามาลักลอบเผาก็อาจทำต่อๆ กันไปในหลายพื้นที่ จึงทำให้เกิดความเสียหายจากไฟไหม้ป่าควนเคร็งเกิดขึ้นเป็นวงกว้าง

จากการสำรวจพบว่า สังเกตเห็นการเผาป่าพรุบางแห่งอยู่ติดกับพื้นที่ที่มีการทำการเกษตรอยู่ก่อนแล้ว หลายจุดที่มีการเผาต้นเสม็ดขาวมีใบแห้งตายเป็นสีส้ม ส่วนต้นหญ้าที่ปกคลุมหน้าดินเริ่มมีหญ้าสีเขียวเจริญเติบโตแซมขึ้นมาจากพื้นดินบ้างแล้ว เนื่องจากมีฝนตกมาแล้วหลายวัน ตามคำบอกกล่าวของชาวบ้าน ทำให้เชื่อได้ว่า สถานการณ์การบุกรุกแผ้วถางป่าพรุควนเคร็งจะรุนแรงมากขึ้นไปเรื่อยๆ เนื่องจากมีแรงจูงใจในเรื่องรายได้จากการปลูกพืชเศรษฐกิจ โดยเฉพาะต้นปาล์ม ซึ่งเป็นพืชพลังงานที่มีอนาคตดี นอกจากนี้การครอบครองหลังจากการครอบครองป่าเสื่อมโทรมและอาจได้เอกสารสิทธิ์การครอบครองในอนาคต รวมทั้งการซื้อขายถ่ายโอนสิทธิ์

ให้แก่ผู้อื่น(นายทุน)ก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้เห็นว่ามีกรบุกรุกกันอย่างขนานใหญ่ในช่วง 2 - 3 ปีมานี้

ขนาดของพื้นที่ป่าพรุที่ได้รับความเสียหายมีมากกว่าที่พบเห็นได้ด้วยตาของผู้เขียน เนื่องจากสภาพป่ากินอาณาบริเวณกว้างมาก ชาวบ้านรายหนึ่งเล่าว่า ป่าพรุที่เห็นอยู่อุดมสมบูรณ์อยู่ด้านหน้าริมถนนใหญ่ แต่หากเดินสำรวจลึกเข้าไปด้านในจะพบว่ามีกรเผาป่าอย่างรุนแรง

ผลกระทบทางด้านนิเวศ แม้จะยังไม่มีการศึกษาผลกระทบจากการบุกรุกทำลายป่าพรุควนเคร็งอย่างจริงจัง แต่ก็เชื่อได้ว่า เนื่องจากป่าพรุควนเคร็งมีพืชจำวนน้อยชนิด ขาดความหลากหลายทางชีวภาพ จะมีความเปราะบางต่อระบบนิเวศของป่าพรุควนเคร็ง ดังนั้น การกระทำกรใดๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อถึงกันอย่างแน่นอน เช่นเดียวกับกรบุกรุกแผ้วถางป่าในปีนี้ คาดว่าต่อไปจะทำให้พื้นที่ป่าลดลง และ ส่งผลให้ป่าพรุเกิดความแห้งแล้งมากขึ้น

6. แนวทางการฟื้นฟูป่าพรุควนเคร็ง ตามเอกสารของทางการได้ระบุแนวทางของการฟื้นฟูไว้พอสรุปได้ดังนี้

6.1 แนวทางการดำเนินคดีในกรณีที่มีการบุกรุกและจับกุมแล้ว ในกรณีพื้นที่ที่มีการบุกรุกปลูกต้นปาล์มน้ำมัน ยางพารา ถ้าพิสูจน์ได้ว่าเป็นการครอบครองโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้ดำเนินคดีทั้งทางแพ่ง และทางอาญาทั้ง ผู้บุกรุกและ ผู้ว่าจ้าง พร้อมให้ดำเนินการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง และพืชผลอาสินออกให้หมดและดำเนินการฟื้นฟู สภาพพื้นที่ให้กลับคืนเป็นสภาพป่า พรุดังเดิม

6.2 ต้องวางแผนอย่างรัดกุมในการเข้าไปรักษาระบบนิเวศวิทยาของป่าพรุให้กลับคืนสู่ความอุดมสมบูรณ์ โดย ดำเนินการตรวจสอบการถือครองพื้นที่ป่าพรุของราษฎรที่มีการอ้าง สค.1 สปก.4-01 นส.3 นส.3 ก และโฉนด ที่ดินว่าเป็นเอกสารโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากพิสูจน์ด้วยภาพถ่ายทางอากาศแล้วพบว่า ไม่มีการทำ ประโยชน์มาก่อนให้ยกเลิกหรือเพิกถอนทั้งหมด

6.3 ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ประสานกับกรมชลประทาน ผันน้ำและปรับระดับน้ำของป่าพรุ ให้เป็นไปตาม ธรรมชาติอันจะเป็นการแก้ไขปัญหาไฟป่าอย่างยั่งยืน และรื้อฟื้นโครงการพัฒนาระบบชลประทาน ในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อรักษาความระดับน้ำในป่าพรุให้คงอยู่ต่อไป

6.4 ร่วมกันตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่ไม่ถูกต้องของเจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมืองท้องถิ่น เครือข่ายนักการเมือง ท้องถิ่น นักการเมืองระดับชาติ ผู้มีอิทธิพลมีอำนาจ ข้าราชการเกษียณบางราย รวมทั้งการเพิกเฉย ไม่เอาใจริงเอา จังของเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ การทุจริตในระดับเจ้าหน้าที่เช่น การให้ความร่วมมือในการบุกรุกแผ้วถาง และการ ครอบครองตลอดจนการออกเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

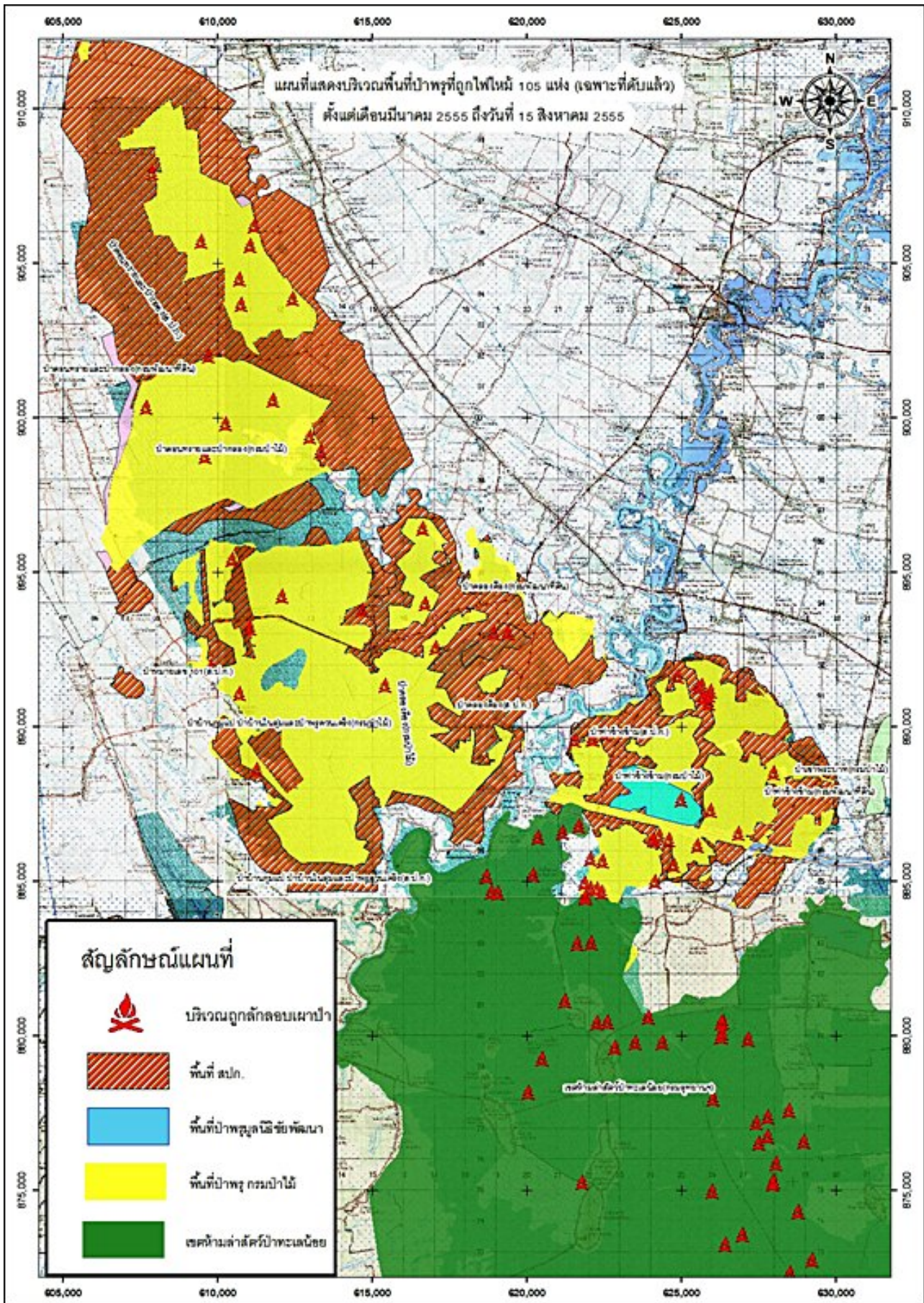
6.5 ให้ฝ่ายปกครองท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำชับ ขอความร่วมมือราษฎรในท้องที่รับผิดชอบให้ งดเว้น ห้ามลักลอบเผาป่าพรุ รวมถึงการระมัดระวังการเผาเศษซากวัชพืชในพื้นที่การเกษตรใกล้ป่าพรุ กำหนด มาตรการลงโทษให้เป็นเยี่ยงอย่าง

6.6 การรักษาระดับน้ำ โดยประดูลุทกวิภาชประสิทธิ์ ประดูละบายน้ำคลองค้อง กักเก็บน้ำในแม่น้ำปากพนัง และ ประดูละบายน้ำคลองชะอวด - แพรกเมือง เพื่อรักษาระดับน้ำในคลองชะอวด - แพรกเมือง ก่อนออกทะเลอ่าว ไทย รวมถึงการส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส เข้าสู่แม่น้ำ คลองดังกล่าว เพื่อรักษาระดับน้ำใต้ผิวดินป่าพรุไม่ ให้แห้งมาก

6.7 ให้มีการขอกำลังเสริมจากหน่วยงานสนับสนุนของทั้ง อส. และ ปม.เพื่อเข้าควบคุมไฟป่า ตลอดจนการ ขอรับสนับสนุนเฮลิคอปเตอร์ (ทส.) บินลาดตระเวนป้องปรามการลักลอบเผาป่าตรวจหาไฟป่า การส่งกำลังเจ้า หน้าที่ดับตรวจพบทันทีที่ตรวจพบ และตรวจป้องปรามการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าพรุ

6.8 ให้มีการทำฝนเทียมโดยศูนย์ปฏิบัติการฝนหลวงภาคใต้ เพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้ป่าพรุ

6.9 ปลูกจิตสำนึกให้แก่ประชาชนรอบๆ พื้นที่ป่า เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน

แผนที่แสดงบริเวณพื้นที่ป่าพรที่ถูกไฟไหม้ จนถึง 15 สิงหาคม 2555

ข้อมูล ศูนย์อำนวยการและประสานการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

7. แนวทางการฟื้นฟูในระยะยาว

7.1 จำแนกพื้นที่ที่ทับซ้อนระหว่างพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย กับพื้นที่ที่ทำกินของชาวบ้านให้ชัดเจน

7.2 จัดทำสัญลักษณ์แนวเขตถาวร (คันดินกั้นรักษาระดับน้ำ หรือรั้วลวดเหล็ก) ระหว่างพื้นที่ที่ทับซ้อน หรือคาบเกี่ยว ระหว่างพื้นที่ป่าไม้ กับพื้นที่ที่ทำกินของชาวบ้านให้ชัดเจน ป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าพรุ

7.3 จัดทำแผนแม่บทในการบริหารจัดการป่าพรุ ซึ่งต้องครอบคลุมด้านการบริหารจัดการน้ำใหม่ในพื้นที่ป่าพรุให้มีเพียงพอ ไม่ควรต่ำกว่า 10 เซนติเมตร ในช่วงฤดูแล้งจนถึงฤดูฝน(ประมาณเดือนตุลาคม)

7.4 ตรวจสอบพื้นที่ที่มีการแสดงเอกสารสิทธิ์และเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ที่มีการปลูกพืชผลอาสินแล้ว

(ภาพ ตลาดปลา ขายปลาแปรรูปตั้งอยู่ในเขตอนุรักษ์ฯ)

(ภาพ ปลาช่อนขนาดใหญ่ที่ชาวบ้านหาได้จากป่าพรุ นำออกมาแปรรูปขายริมทาง สร้างรายได้เป็นอย่างดี)

(ภาพ ป้ายแสดงให้เห็นว่าเป็นพื้นที่ สปก.)

(ภาพ แปลงปลูกปาล์มประชิดกับป่าเสม็ด ภูเขาตรงกลางภาพคือ เขาพระบาท อ.หัวไทร)

8. สรุปและวิจารณ์

อาจกล่าวได้ว่า ป่าพรุควนเคร็งได้มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่เริ่มเกิดเป็นสันดอนทรายสลับกันกับพรุ (lagoon) บริเวณสันดอนทรายมีกลุ่มต้นไม้ใหญ่ขึ้นอยู่เป็นหย่อมๆ เนื่องจากเป็นไม้เศรษฐกิจ เหมาะแก่การนำไปใช้สร้างอาคารบ้านเรือนจึงทำให้มีการตัดโค่นชักลากนำมาใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังพบข้อมูลว่า ชาวบ้านแถบนี้มีฝีมือในการขุดเรือไม้โคลนจากต้นไม้ทั้งลำอีกด้วย ต่อมาเมื่อต้นไม้ใหญ่เริ่มหมดลง ประกอบกับการขยายตัวของถนนหนทาง การเพิ่มขึ้นของประชากรที่อาศัยอยู่รอบๆ ป่าสงวนแห่งชาติเหล่านี้ จึงเกิดการบุกรุกเพื่อขยายพื้นที่ทำมาหากิน และบุกรุกเข้าไปในเขตป่าสงวนกันมากขึ้นเรื่อยๆ สภาพป่าจึงเปลี่ยนแปลงไปในห้วงระยะเวลาไม่กี่สิบปีมานี้ หรือยังไม่ถึง 1 ชั่วโมงคนก็สามารถทำให้ป่าไม้ที่ประกอบขึ้นด้วยไม้ใหญ่ได้หายไปจากผืนป่าแห่งนี้แล้ว

วิวัฒนาการลำดับต่อไปของป่าพรุควนเคร็ง ป่าเสม็ดก็จะเริ่มเหลือพื้นที่ที่เป็นป่าเสม็ดน้อยลงและอาจหมดลงในที่สุด หรือพื้นที่ป่าที่อยู่เขตป่าสงวนฯ ก็จะเริ่มร่อยหรอจากการบุกรุกของชาวบ้านและกลุ่มนายทุนที่เข้ามาซื้อที่ดินเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยวयरองเป็นแปลงๆ เช่น ปลูกปาล์ม น้ำมัน ทำสวนยางพารา คาดว่าในอนาคตไม่เกิน 10 ปีนี้หากไม่สามารถหยุดการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนผืนสุดท้ายได้ลงได้ด้วยวิธีการต่างๆ ได้จริงแล้ว ป่าเสม็ดขาวที่เหลืออยู่ในวันนี้ก็จะกลายเป็นป่าเสื่อมโทรมและกลายเป็นสวนปาล์ม สวนยางพารา ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจแทนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

หากมาตรการหรือแนวทางการฟื้นฟูป่าพรุควนเคร็งดังกล่าวไม่เป็นผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม ผู้เขียนจึงคาดว่า สภาพป่าพรุจะเริ่มหมดลงไป อาจจะใช้ระยะเวลาสักกระยะหนึ่งก่อนที่จะถูกเปลี่ยนเป็นพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ แม้จะไม่ใช้พื้นที่ป่าสงวนฯ ทั้งหมดนี้แต่ก็ทำให้พื้นที่ป่ามีขนาดเล็กและลดความสำคัญลงไป (ดังภาพ โมเดลของรูปแบบการเปลี่ยนแปลงป่าพรุควนเคร็ง หรือ **Niwat's Model** ที่ผู้เขียนได้อธิบายด้วยภาพนี้แล้ว)

(ภาพ โมเดลของรูปแบบการเปลี่ยนแปลงป่าพรุควนเค็ริง หรือ **Niwat's Model**)

(ภาพ แสดงให้เห็นถึงสภาพความหลากหลายทางชีวภาพของป่าพรุควนเค็ริง)

(ภาพ เปรียบเทียบให้เห็นว่า ป่าพรุที่เคยปกคลุมด้วยพืชพันธุ์ต่างๆ หากถูกไฟเผาก็ไม่เหลือความหลากหลายฯ เช่นในภาพนี้)

ผู้เขียนคาดการณ์ว่าในปีต่อๆ ไปก็仍将เกิดปัญหาการบุกรุกแผ้วถางและเผาป่าพรุควนเคร็งมากยิ่งขึ้น เนื่องจากประชาชนมีความต้องการใช้ประโยชน์จากที่ดินสูง นอกจากนี้ทิศทางของราคาปาล์มน้ำมันก็มีราคาดี ส่วนการเผาป่าพรุนั้น ถึงแม้จะมีนักวิชาการระบุว่า เสม็ดขาว (ลำต้นเสม็ดขาว) ในป่าพรุ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจไม่มากนัก ขณะเดียวกันการเผาป่ายังมีประโยชน์ในการทำให้ป่าได้มีโอกาสชำระล้างพื้นดินที่ปกคลุมเศษวัชพืชอยู่นั้นออกไปบ้าง เพื่อให้ป่ามีโอกาสฟื้นตัวได้อย่างสมบูรณ์ แต่คงเป็นคนละกรณีกับป่าที่ไม่มีการบุกรุกเข้าไปหาประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ นักวิชาการป่าไม้ที่ระบุนั้นนั้นก็ควรได้มีการทบทวนองค์ความรู้เสียใหม่ด้วย เนื่องจากการเผาป่าพรุควนเคร็งนั้นเป็นการเผาที่มีความมุ่งหมายต่อการเอาพื้นที่มาปลูกพืชหรือทำการเกษตร แทนไม่มีใครประสงค์ต้องการให้ป่าพรุได้ฟื้นตัวหลังการเผาป่าไปแล้ว

นอกจากนี้ หากไม่มีการสร้างความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกให้เกิดการอนุรักษ์ป่าพรุควนเคร็งเลย หรือให้การทำลายป่าพรุควนเคร็งอยู่ในอัตราเร่งเท่าเดิมเช่นวันนี้ ผู้เขียนเชื่อว่า ป่าพรุควนเคร็งจะหมดชื่อลงไปในระยะเวลาเพียง 10 ปีนี้เท่านั้น

ผู้เขียนจึงเห็นควรเร่งให้เกิดมีการกระตุ้นปลูกจิตสำนึก โดยการน้อมนำเอาแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปรับใช้ ควรให้มีการจำกัดสิทธิ์การถือครองเพื่อหยุดการบุกรุกเพิ่มเติม และให้มีการร่วมมือกันทุกภาคส่วน เจ้าหน้าที่ต้องเอาใจจริงเอาใจกับข้อกฎหมายที่ห้ามมีการบุกรุกป่าพรุควนเคร็ง เช่นการนำมาตรการของภาครัฐที่กำหนดไว้ข้างต้นนั้น ร่วมกับความร่วมมือจากภาคประชาชนด้วยแล้ว

นอกจากนี้ก็ควรให้มี "ภาคประชาชน" เข้ามาร่วมตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองอีกด้วย ป่าพรุควนเคร็งก็จะฟื้นฟูกลับคืนมาได้และคงสภาพความอุดมสมบูรณ์ได้ดังเดิม เพราะเมื่อได้ศึกษา(เอกสารการประชุมของคณะกรรมการและหน่วยงานเกี่ยวกับการดูแลป่าต้นน้ำลุ่มแม่น้ำปากพนัง ซึ่งได้มีมาตรการต่างๆ ที่ดำเนินการเพียงลำพังโดยฝ่ายราชการที่ผ่านมานั้น ถือว่าไม่ได้ผลนัก จึงต้องให้ความสำคัญภาคประชาชน

พร้อมกันกับการปลุกจิตสำนึกของประชาชนไปในตัว น่าจะเกิดผลสัมฤทธิ์มากกว่า

.....

หมายเหตุ

รายงานฉบับนี้ ผู้เขียนได้ปรับปรุงบทความให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้นแล้ว หากท่านใดสนใจข้อมูลขอให้ อ้างอิงข้อมูล นามปากกา และถ้าหากต้องการซื้อ-สกุลจริงของผู้เขียน ให้แจ้งความประสงค์ได้ที่อีเมลของผู้เขียนได้ (srwlwt@yahoo.com)

ขอขอบคุณ "กลุ่มตัวอย่าง" ที่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อรายงานฉบับนี้ และขอขอบคุณ "บังเหม" "พีเอียด" และครอบครัวของผู้เขียนที่ได้ร่วมงานกับผู้เขียนในการลงพื้นที่สำรวจในครั้งนี้

ภายหลังจากสถานการณ์ภัยแล้งเริ่มคลี่คลายเพราะมีฝนตกลงมาในพื้นที่เป็นระยะ ส่วนไฟฟ้าดับหมดแล้ว สถานการณ์ได้กลับเข้าสู่สภาวะปกติแล้ว จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ประกาศพื้นที่ประสบภัยพิบัติภัยแล้ง 14 อำเภอ 111 ตำบล 981 หมู่บ้าน ราษฎรได้รับความเดือดร้อน 144,432 ครัวเรือน 418,622 คน มีพื้นที่เกษตรได้รับผลกระทบและเสียหาย 181,200 ไร่ มูลค่าความเสียหายประมาณ 30 ล้านบาท ส่วนไฟฟ้า สร้างความเสียหายแก่พื้นที่ป่าพรุควนเค็ง 12,000 ไร่ ปัจจุบัน (ข่าว ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครศรีธรรมราช)